

אנוסה לעזרה

תיעבנה מאז עזרת כל אומים השקננו מהם עזרת לזכרון
תמור כטף נמאס ודור נשכח קחתה קנינו שנית כי שוכננו מזכרון.
נכת' בד' ק' זכור עזרת קנינו קדם גאלת שבט נחלתך הר ציון זה שכנת בו.

60 תר' איש והם במי ורעו יכונה שפל יריו לאות לזכרון
תרפ' משול אפרים בשעשוע ילד הלא בכורי הוא תקנה לזכרון.
נכת' ע"נ' הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים כי מדי דברי בו זכור אזכרנו עוד,
על כן המו מעי לו רחם ארחמנו גאם יי.

אנוסה לעזרה

אנוסה לעזרה אמצא נגדי אל קרוב לי בעת קורא בקול
אשר בעדות אל בקרבי נצב ופה במקדש מעט אצפצף לו בקול.

- קנה, דור נשכח. ולפי שפתח לדבר בכסף ולקחה, הוא מוסיף ואומר: קנינו שנית – כמו שנאמר בישעיה
יא: וא: והיה ביום ההוא יוסיף ה' שנית ידו לקנות את שאר עמו. ות"י את המליצה: ויהי בעדנא ההיא
יוסיף ה' תנינות גבורתיה למפרוק ית שארא דעמיה. שכחנו מזכרון – עדה"כ שם מט, יד: וז' שכחני.
58 ככתוב בדברי קדשך – תהלים ער, ב.
59 תר וכו' – ראה וצפה ברוח הקודש, יעקב הקרוי איש תם (בראשית כה, כו) שייקראו בני ישראל על
שם אפרים, לכן שיכל ידיו ושת ימינו בברכתו על ראש אפרים.
60 תרפק – תסמוך (פין בהאוצר). משול אפרים וכו' – את אפרים המשול לילד שעשועים. הלא בכורי
הוא חקתה לזכרון – בירמיה לא, ח: ואפרים בכורי הוא.
61 ככתוב על יד נביאך – ירמיה לא, יט.

- 1 אנוסה לעזרה – עשה"כ ישעיה י, ג. והכוונה: כאשר אנוס לעזרה אמצא נגדי וכו'. והמפוש פירש:
אנוס לעזרת הקב"ה ובטוח אני שאני מוצא לנגדי. אל קרוב לי וכו' – עשה"כ דברים ד, ז: כי מי גוי
גדול אשר לו אלהים קרובים אליו כה' אלהינו בכל קראנו אליו. ומלת 'בכל' ת"א: בכל עירן, ועפ"ז
אמר הפייטן: בעת.
2 אשר בעדות אל וכו' – עשה"כ תהלים פ"ב, א: אלהים נצב בעדת אל בקרב וגו'. והיינו שהוא קרוב
לי. ופסוק זה נדרש על עשרה המתפללים, בברכות ו, א: ומנין לעשרה שמתפללין ששכינה עמהם,
שנאמר אלהים נצב בעדת אל. ועיין רש"י שם. ועוד דרשו שם תחילה פסוק זה שהשכינה בבית הכנסת:
אמר רבין ברי רב אדא א"ר יצחק מנין שהקב"ה מצוי בבית הכנסת, שנאמר אלהים נצב בעדת אל. על
כן אמר הפייטן: ופה במקדש מעט, שהוא כינוי לבית הכנסת. שכך דרשו פסוק זה שביחזקאל יא, טז:
ואהי להם למקדש מעט, אמר רבי יצחק אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל, כך הגירסא במגילה
כט ע"א. אבל בילקוט יחזקאל רמז שנ"א: א"ר שמואל בר רב יצחק אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות.
אצפצף – לשון דיבור. ופוצה פה ומצפצף (ישעיה י, יד), ת"י: ופתח פומא וממליל מלא, והכוונה כאן:
אתפלל. וכן פייט ינ"י ('אחרים אחרים', פיוטי ינ"י, מהדורת מ. זולאי, עמ' טו): צור צפיתה ציפצופם...
קול.

בְּקֶרְנֵי דֹרְשֵׁינִי כֹּה פְּזֹרְהָ אָנִי נְגִזְתִּי וְנֶאֱלַמְתִּי פְּלִי לְהָרִים קוֹל
בְּאֶמֶר גּוֹזִי: נִדְחָה הִיא שׁוֹמְרָה וְצִילָה לֹא יִשָּׁאג קוֹל.

5 גִּלְתִּי שִׁיחַ בְּחֻקָּיו וְחִיפֵי עָרֵב הָטָה אוֹזֵן וְשָׁח: הַשְׁמִיעֵנִי קוֹל.
גֹּז וּבְרִיז מִנִּי כְּעוֹפֵר עַל הָרִי בְּתֵר נִבְקְשׁוּ דָת וְאוֹת בְּמִשְׁכָּנוֹתַי וְאֵין קוֹל.

דִּלְג מִבְּתֵר לְבְּתֵר הִשְׁיִבְהוּ אֵלַי אוֹלֵי יִשָּׂא פָנֶיהָ עֶקֶב שְׁמָעוּ בְּקוֹל
וְיוֹשׁ טוֹבָה לָמוּ וְרָאָה שֶׁה מוֹרִיָּה אֲלֵם פִּיהוּ יְהִי צֶדֶק לֹלֵא שְׁמָעוּ בְּקוֹל.

3 בְּקֶרְנֵי דֹרְשֵׁינִי – עֲשֵׂה"כ יחזקאל לר, יא: ודרשתי את צאני ובקרתים, ות"י: ואתבעית עמי ואבקריןון.
והנבואה ביחזקאל מדברת בצאן הנפוצות (פסוקי ה, ו ואילך), על כן אמר הפייטן: שה פזורה אני –
עשה"כ ירמיה נ, יז: שה פזורה ישראל. ולפי שהתחיל לדמות את ישראל לשה, הוא מוסיף ומדבר
במליצות הנפלות בשה: נגזותי ונאלמתי – עשה"כ ישעיה נג, ז: כיוול לפני גוזיזו נאלמה.

4 גוזיז – כלומר: צוררי אומות העולם. נדחה היא – עשה"כ ירמיה ל, יז: כי נדחה קראו לך ציון היא
דורש אין לה. ולשון נדחה נופל בצאן, כמו ביחזקאל לר, ד: ואת הנדחת לא השבותם, ועיין מיכה ד,
ו. שומרה וצלה – הקב"ה, עשה"כ תהלים קבא, ה: ה' שומרך ה' צלך. לא ישאג קול – עשה"כ ירמי'
כה, ל: ה' ממרום ישאג וממעון קדשו יתן קולו.

5 גלתי וכו' – כיוון שגלתי ושמחתי לשיח בחקיו – בדברי תורה, עשה"כ תהלים קיט, מח והיה חכי
ערב – בתפילה, עשה"כ שיר השירים ב, יד: כי קולך ערב, ות"י: ארום קליך ערב בצלותא בבית מוקרש
זעיר. ועיין מכילתא בשלח, פרשה ב, מהדורת הארואויטץ ורבין 94. הטה אוזן – אז הטה אוזן לי, ושח
– ואמר אלי: השמיעני – עשה"כ שיה"ש שם, שם: השמיעני את קולך.

6 גז וכו' – אבל כשקלקלתי מעשי והקב"ה ביקש אצלי דת ואות, כלומר תורה ומצוות ולא מצא, ולא
עלה ממשכנותי קול תורה, אזי: גז וכו' – עבר וברח הקב"ה ממני, כעופר על הרי בתר – עשה"כ שיה"ש
ב, יז. על שיה"ש ח, יג-יד: ...חברים מקשיבים לקולך השמיעני. ברח דודי וגו' דרש ר' יודן בשיר
השירים רבה (ח, יב): בשעה שישראל קורין בתורה בחבורות – קולך השמיעני, ואם לאו – ברח דודי.

7 דלג מבתר לבתר – זה אברהם, עשה"כ בבראשית טו, י: ויבתר אתם בתוך ויתן איש-בתרו לקראת
רעהו וגו'. ופירוש: דלג, מיהר ורץ, כמו: דלג במחתה ('אפחד במעשי' באות דל"ת השנייה). ואמר הפייטן
כלפי אברהם: אחר שכרח הקב"ה ממני, אתה שדלגת כברית בין הכתרים מבתר לבתר, השיבתי אלי.
ואמר השיבתי, ע"ש וישיב אתם אברהם, האמור שם פסוק יא, ונדרש מלשון תשובה, בבראשית רבה מר,
טז: וישב אברהם בתשובה. אולי וכו' – עשה"כ בראשית לב, כא. עקב וכו' – בזכות שנאמר בבראשית
כו, ה: עקב אשר שמע אברהם בקולי.

8 למו – לישראל. נו"א: למוֹרָאָה, והוא כינוי לישראל, עשה"כ צפניה ג, א: הוי מוראה, ופתרוהו באיכה
רבתי פתיחתא ל"א: שטותא, 'שלא שמעה בקול וכו' (צפניה ג, ב). ועיין בשינויי נוסחאות. דרוש טובה
למוראה וראה שה מוריה, קורא ישר' למוראה, שמקבלת מוראו של הק' נקט לשון הכ' בצפניה (ג, א).
כך פירש ר' יצחק בר' דוד, עיין א"א אורבך, מבוא לערוגת הבשם, עמ' 5, הערה 17. שה מוריה –
זה 'צחק שנעקר על גבי המזבח בהר המוריה כשה. אלם פיהו – של יצחק, שלא קרא תגר אלא הסכים
לעלות לקרבן. יהי צדק – ישמש זכות לכנסת ישראל אשר לא שמעה בקולך.

- 10 וְהִסֵּר מִחֶלֶק הַיָּדִים שְׁעִירוֹת תִּשְׁכַּח עֲדוֹת כִּי לֹא יִסּוֹף קוֹל. הוֹגָה בְּתַחֲנוּנִים מִפִּי זֶרְעוֹ לְמַעַן אֲשַׁמַּע קוֹל וְהוּא יַעֲנֵם בְּקוֹל. וְחֻזִּי וּמְלִיצִי יַעֲמְדוּ וְיִזְעְקוּ וְגַל לָהֶם סוֹד אָנָּה אֵשָׂא קוֹל לְמַעַלָּה קוֹרְאִים קוֹל. זֶה חֶמֶק מְנִי זֶכֶר דּוֹדִי לְמַטָּה
- 15 חִיילִי מִים אֲשֶׁר בָּם שְׁבִילוֹ דְּבָרוֹ: תְּמוּנָה לֹא רָאִינוּ זוֹלָתִי קוֹל
- 9 מִחֶלֶק – מִיַּעֲקֹב, עֲשֵׂה"כ בְּרֵאשִׁית כֹּז, יֵא. יָדִים שְׁעִירוֹת – שֶׁל עֲשׂו, שֵׁם. הוֹגָה – כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל. כִּי לֶךְ הַקּוֹל – לְצוּת עַל כָּל דְּבַר. וְרוֹמְזוּ לְמֵאמֶר בְּבֵרֵאשִׁית רַבָּה סָה, כ: שֶׁכֶּךְ הַבְּטִיחַן אֲבִיהֶן וְאָמַר לָהֶם הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב, בּוֹמֵן שְׁקוּלוֹ שֶׁל יַעֲקֹב מִצּוֹי בְּבִתִּי כְּנִסְיוֹת אֵין הַיָּדִים יָדִי עֲשׂו.
- 10 כִּי לֹא תִשְׁכַּח וְכו' – עֲשֵׂה"כ דְּבָרִים לֹא, כֹּא: וְעִנְתָּה הַשִּׁירָה הַזֹּאת לִפְנֵינוּ לַעֲדָר כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי זֶרְעוֹ. עֲדוֹת – זוֹ הַתּוֹרָה עֲשֵׂה"כ תִּהְיֶה יֵט, ח. מִפִּי זֶרְעוֹ לֹא יִסּוֹף קוֹל – לֹא יִפְסֹק קוֹל תּוֹרָה, וְהַלְשׁוֹן עֲשֵׂה"כ אֶסְתֵּר ט, כה: וְזָכַרְם לֹא יִסּוֹף מִזְרַעָם.
- 11 וְחֻזִּי וּמְלִיצִי – אֱלֹהֵי הַנְּבִיאִים. בְּנֵי אֲמִי – בְּנֵי אֹמֶתִי, כִּפִּי שֶׁדִּרְשׁוּ בְּשִׁיר הַשִּׁירִים רַבָּה א, ו. נִחְרוּ בִּי – עֲשֵׂה"כ שִׁיחָא, ו: בְּנֵי אֲמִי נִחְרוּ בִּי, וְכוּונָת הַפִּיטוֹן: הַנְּבִיאִים שֶׁעֲמָדוּ לִי מֵאוֹמֶתִי גִעְרוּ בִּי לְהַחֲזִירֵנִי לְמוֹטָב, לְמַעַן אֲשַׁמַּע בְּקוֹל ה'.
- 12 וְעַל מִשְׁמַרְתָּם יַעֲמְדוּ – הַנְּבִיאִים, עֲשֵׂה"כ חֲבִקוֹק ב, א: עַל מִשְׁמַרְתִּי אֶעֱמְדָה. וְיִזְעְקוּ – בְּבִקְשָׁם לְגָלוּת לָהֶם הַקֶּץ, כִּפִּי שֶׁמִּשְׁתַּמֵּעַ מִפְּסוֹק ג שֵׁם. וְגַל – נו"א: וְיִגַּל. וְשִׁיעוֹר הַדְּבָרִים: וְהוּא יַעֲנֵם בְּקוֹל וְיִגַּל לָהֶם סוֹד, שֶׁל הַקֶּץ. וְהוּא – הַקֶּב"ה יַעֲנֵם, כִּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר בְּחֲבִקוֹק שֵׁם פְּסוֹק ב: וְיַעֲנֵנִי ו'.
- 13 זֶה – הַקֶּב"ה, עֲשֵׂה"כ שְׁמוֹת טו, ב: זֶה אֱלִי. חֶמֶק מְנִי – עֲשֵׂה"כ שִׁיחָא, ו: וְדוֹדִי חֶמֶק עֲבָרָה. וְבִטּוֹף הַפְּסוֹק נֶאֱמַר: בְּקִשְׁתִּיהוּ, וְעַל שֵׁם זֶה אֱמַר הַפִּיטוֹן: אֶסְבֹּב וְאֶבְקֶשְׁנוּ, וְהוּא עֲפ"י שִׁיחָא, ג, ב: אֶקוּמָה נָא אֶסְבֹּבָה וְגו' אֶבְקֶשָׁה אֶת שֶׁאֲהַבָּה נִפְשִׁי. בְּכָל מְקוֹם הוּא – אֲבָל בְּכָל מְקוֹם שֶׁאֵשָׂא קוֹלִי שֵׁם הוּא.
- 14 זָכַר – שֶׁבַח, כִּמוֹ זָכַר רַב טוֹבָךְ יִבְיָעוּ, בְּתִהְיֶה קָמָה, ז. וְעֵינַי בְּשִׁרְשִׁים לִר"י אֲבֹנִי גִ'נָּאח שֶׁרֶשׁ זָכַר. וְכֶךְ גַּם מִשְׁמַעוֹת ג' בְּעֶרְבִית: שֶׁבַח אֶת ה'. וְכֵן אֱמַר הַפִּיטוֹן בְּפֶתַח סֵדֶר הָעֲבוּדָה: אֲזַכִּיר גְּבוּרוֹת אֱלֹהִים. דּוֹדִי – זֶה הַקֶּב"ה עֲפ"י שִׁיר הַשִּׁירִים א, טז, ור"ל: קִילוּסוֹ שֶׁל הַקֶּב"ה מִקְלָסִים הַתַּחֲתוֹנִים, וְאוֹמְרִים: אֲדִיר בְּמִרוֹם ה' (תִּהְיֶה צַג, ד). וְלִמְעַלָּה הַמִּלְאָכִים אֹמְרִים: מִלֹּא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ (יִשְׁעִיָּה ו, ג). וְנֶאֱמַר שֵׁט בִּישְׁעִיָּה ו, ג לִשׁוֹן קִרְיָאָה: וְקִרְאָה זֶה אֵל זֶה. וּבְפְסוֹק ד: וַיִּנְעֻז אֲמוֹת הַסִּיפִים מִקּוֹל הַקּוֹרָא, וְעַל שֵׁם זֶה אֱמַר הַפִּיטוֹן: קוֹרְאִים בְּקוֹל. נִמְצָא הַתַּחֲתוֹנִים בְּקָלָסִים אֶת הַקֶּב"ה בְּקִילוּסוֹ שֶׁל מַעֲלָה, וְהַעֲלִיוֹנִים בְּקִילוּסוֹ שֶׁל מַטָּה.
- 15 חִיילִי מִים וְכו' – עֲשֵׂה"כ תִּהְיֶה עוֹז, כ: בֵּים דְּרַכְךָ וְשִׁבְלֶךְ בְּמִים רַבִּים, וְהַכוּנָה לְקִרְיַת יָם סוּף. חִיילִי – מִלְשׁוֹן חֵיל שֶׁעֲנִינֵנוּ קִיבוּץ וְרִיבּוּי, כִּמוֹ: בְּחֵיל כְּבֹד מֵאֹד (מ"א י, ב). תְּמוּנָה וְכו' – עֲשֵׂה"כ דְּבָרִים ד, יב: קוֹל דְּבָרִים אֲתָם שׁוֹמְעִים וְתְמוּנָה אֵינְכֶם רוֹאִים זוֹלָתִי קוֹל. ור"ל: אֵף עַל פִּי שֶׁמִּלֹּא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, אֵינוֹ נִרְאָה רְאוּת עֵינַי, וּמִים אֹמְרִים לֹא רָאִינוּהוּ. וְהוּא עֲדָה"כ אִיּוֹב כח, יד: תִּהְיוּ אֱמַר לֹא בִי הָיָא וַיִּם אֱמַר אֵינִי עֲמָדִי, אֵלָּא שֶׁשֶּׁם מְדוּבָר בְּחִכְמָה וְכֹאֵן בְּהַקֶּב"ה. וְאֱמָרוּ הַמִּים: זוֹלָתִי קוֹל, עֲשֵׂה"כ תִּהְיֶה כֵּט, ג: קוֹל ה' עַל הַמִּים.

חִפְּשֵׁתִי יְשִׁמּוֹן הַיֵּשׁ, וְאָמַרְ: אֵין, קֶדֶם תַּתּוּ עוֹז בִּיעֲתַתְנִי בְּקוֹל.

טָהוֹר דִּלְג הָרִים וְעָבַר וּמִמְעוֹן הָר מוֹר אֶז נָתַן קוֹל
טִימָאֲתִי יִדִּידוֹת שִׁכְנוּ וְעָלָה לְיוֹם כֶּסֶא יְבוֹא בְּאֶזְנֵי קוֹל.

יְקָרְתִּי בְּעֵינָיו וְנִלְוָה לִי בְּשָׁבִי עָמוּ אֲנָכִי אֶז הַבְּטִיחְנִי בְּקוֹל
יָרֵד בְּשִׁנְעָר וְשָׁט נֶט בְּעֵילָם וְהִשְׁמִיעַ כְּאָרִי וּכְנָחַשׁ קוֹל.

16 וזיפשתי ישימון היש – שהרי נוגלה במדבר במנון תורה. קדם – אבל מלפנים. תתי עוז – כלומר כשנתן את התורה, והוא עשה"כ תהלים כט, יא: ה' עז לעמו יתן, ודרשוהו במכילתא ריש פרשת יתרו על מתן תורה: תורה נותן הקב"ה לעמו ולידיריו, שנא' ה' עוז לעמו יתן. ביעתתני – נו"א: ביעתני. כך אומר המדבר, כמו שנאמר תהלים כט, ח: קול ה' יחיל מדבר, ונדרש על מתן תורה במכילתא יתרו, מסכתא דבחדש פרשה ה. ועיין ילקוט יתרו רמז רע"ה.

17 טהור – הקב"ה. עיין מדרש זוטא על שיר השירים, מהדורת באבער, פרשה ראשונה, עמ' 8: ובשבעים שמות נקרא הקב"ה... טהור, טהור עינים מראות ברע (חכקוק א, יג). ובשיר השירים רבה ו, ו: אני טהור ואברהם טהור. דלג הרים – עשה"כ שיר השירים ב, ח: קול דודי הנה זה בא מדלג על הזווייט, ונדרש בשיר השירים רבה לפסוק זה על קירוב הקץ בגאולת מצרים: אין הרים וגבעות האמורין כאן אלא קצים ועבורין, מדלג על החשבונות ועל הקצים ועיבורין. ועיין עוד בתרגום לשיה"ש שם. וממעון הר מור – מבית המקדש הננוי בהר המוריה. מעון, הוא כינוי לביהמ"ק, עשה"כ ש"א נ, כט: אשר ציוני מעון, ת"י: דפקדית לקרבא קדמי בבית מקדשי. והר מור, הוא הר המוריה, עשה"כ שיה"ש ד, ו: אלך לי אל הר המור, ועיין ת"י שם. ובתנחומא וירא, ג: אלך לי אל הר המור, זה בית המקדש שהיו מקריבין בו מור. אז נתן קול – עשה"כ ירמיה כה, ל: וממעון קדשו יתן קולו. וכוונת הפייטן לומר שהשרה שכינתו בבית המקדש לדבר משם אל ישראל. ודרו"ה פירש: הר מור, יתכן שיו"מוז לזהו סיני וע"ד שאמרו ז"ל אלך לי אל הר המור (שיר ד, ו) הר שירדה עליו הוויאנו לישראל. הר' אייזק ברלין בדפוס הנובר השלים: ודלג ועבר שאר ההרים (עשה"כ מדלג על ההרים שיה"ש ה, ח) הגבוהים נדרש חז"ל, ומ"ש ממעון ע"ש ויטהון כבוד ה' על הר סיני.

18 טימאתי וכו' – כיוון שטימאתי את ידידות שכנו, זה בית המקדש, עשה"כ תהלים פד, ב: מה ידידות משכנותיך (עיין מדרש שוחר טוב שם). ועלה – מעלי, אז סילק שכינתו ממני. ליום כסא – אבל ליום המיועד, עשה"כ משלי ז, כ: ליום הכסא יבא ביתו, עיין רש"י שם. באזני קול – בשורה זו באה האזני.

19 יקורתי וכו' – מאשר יקרונו בעיניו של הקב"ה, עשה"כ ישעיה מג, ד. ונלוה וכו' – לכן נלוה עמי בגלותי. אז וכו' – כאשר הבטיחני, תהלים צא, טו: עמו אנכי בצרה. ובמכילתא בא מסכתא דפסחא פ"ד, (מהדורת האראוויטץ וויבין, עמ' 51) רישו: כל זמן שישראל משועבדין כביכול שכינה משועבדת עמהם. שנ' וכו' צרת יחיד מנין ת"ל יקראני ואענהו עמו אנכי בצרה.

20 ירו' בשנער וכו' – על פי מה שדרשו שם: בכל מקום שגלו ישראל כביכול גלוה שכינה עמהם, גלו למצרים שכינה עמהם שנ' הנגלה נגליתי אל בית אביך בהיותם במצרים (ש"א ב כז), גלו לבבל שכינה עמהם שנ' למענכם שולחתי בבלה (ישעיה מג יד), גלו לעילם שכינה עמהם שנ' ושמתי כסאי בעילם (ירמיה מט לח) וכו'. ועיין ירושלמי תעניות פ"א ה"א (סד, א). והשמיע – הקב"ה קול כארי לכנס גליות

כָּלָה מְנִי דוֹב כְּהִתְרַפָּא מִמְּלָאכָת חֶק בְּמִכְתָּב וַיַּעֲבֹר קוֹל
כְּבֶשׂ לִי אַרְבַּעָה רָאשֵׁי נָמֵר וְגַם אֲנִי בְּהוֹדִיֹת סֵלָה אֲשַׁמִּיעַ לוֹ בְּקוֹל.

לְחֵית קִנָּה אֲזַ מְכַר אֶרֶץ וּמִי לִי בַשָּׁמַיִם אֲזַ הִרִימָה קוֹל
לְאַלְהֵי יִשְׁעִי מְשִׁינִי בְּרוֹזַל שְׁיוּעָתִי וּמִרְגָּל עַב טִיט הִצְרַחְתִּי קוֹל.

25 מִדַּת קִיצִי לֹא הוֹדִיעֵנִי מָתִי בְּאַרְצִי תוֹר יִשְׁמִיעַ קוֹל

ישראל, כמו שנאמר (הושע יא, י): אחרי ה' ילכו כאריה ישאג כי הוא ישאג ויחרדו בנים מים. וכנחש – שגם הוא קולו הולך, כמו שנאמר (ירמיה מו, כב) קולה כנחש ילך. והשמיע לישראל לצאת מבבל, כי באה עת הגאולה, עדה"כ בישעיה מח, כ: צאו מבבל ברחו מכשדים בקול רנה וגו' אמרו גאל ה' עבדו יעקב. ותפס הפייטן ארי ונחש, שהארי דוגמא לבבל, בירמיה ד, ז: עלה אריה מסבכו, ונדרש בויקרא רבה, שמיני, יג, ה על בבל. וכן הוא בדניאל ז, ד: קדמייתא כאריה, ודרשו שם: זו בבל. וגם נחש דוגמא לבבל. כך דרשו את המקרא: נחש שרף ועקרב (דברים ח, טו), נחש זו בבל ע"ש קולה כנחש ילך. עיין ויקרא רבה שם מהדורת ר' מרדכי מרגליות עמ' רפה, בחילופי נוסחאות.

21 כהתרפא – נו"א: כהתרפה, וכצ"ל. ממלאכת – אשר חק במכתב וכו'. כשכטלה מלאכת בית המקדש שהכריז כורש עליה במכתב ובקול, כמו שנאמר בעזרא א, א-ב: ובשנת אחת לכורש מלך פרס וגו' ויעבר קול בכל מלכותו וגם במכתב לאמר. כה אמר כרש מלך פרס וגו'. אבל אחר כך היו: מרפים ידי עם יהודה ומבלהים (ומבהלים קרי) אותם לבנות (שם ד, ד-ה), עד שכטלה המלאכה, כמו שכתוב שם שם, כד. אז כילה וביטל הקב"ה ממני. דב – זו מלכות מדי, דניאל ז, ה: וארו חיוה אחרי תנינא דמיה לדב. ודרשו בויקרא רבה שם: זה מדי. ור"ל: הקב"ה ביטל את מחשבתם הרעה, עד שקם דריוש וציווה לבנות את בית המקדש ובימיו כילו את מלאכתו, כמו שכתוב בעזרא ו, א-טו.

22 כבש לי – עזר בידי לנצח ולהכניע. ארבעה ראשי נמר – זו מלכות יוון, שנמשלה בדניאל ז, ו, לנמר בעל ארבעה ראשים: וארו אחרי כנמר וגו' וארבעה ראשין לחיותא וגו'. ודרשו בויקרא רבא שם: זו יוון. והכוונה למלחמת החשמונאים. וגם – אמנם (עיין תהלים יט, יב ות"י שם). בהודיות סלה – להודות להלל על נס חנוכה וכן אמרו בשבת כא, ב: קבעום ועשאוים ימים טובים בהלל והודאה. סלה – לעולם (תהלים סח, לג ות"י שם), שקבעום לדורות.

23 לחית קנה – זו החיה הרביעית שראה דניאל, כמו שנאמר (ז, ז): וארו חיוה רביעיא דחילה ואימתני ותקיפא יתירה. ודרשו בויקרא רבה שם: זו אדום: היינו רומי. ולשון חית קנה עשה"כ תהלים סח, לא: גער חית קנה. מכר ארץ – עשה"כ יחזקאל ל, יב: ומכרתי את הארץ ביד רעים. וחיה זו נאמר בה בדניאל (שם פסוק ח): ופם ממלל רברבן, היינו שמלכות אדום הרימה קול בחירופים כלפי מעלה, וקראה: מי לי בשמים. והוא על פי מה שדרשו בויקרא רבה שם: את החזיר (ויקרא יא, ז), זו אדום וכו' שאינה מקלסת לקב"ה, ולא דייה שאינה מקלסת אלא מחרפת ומגדפת ואומרת מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ (תהלים עג, כה).

24 משיני ברזל – מאדום, היא אותה חיה רביעית שנאמר בה (דניאל ז, ז): ושנין דיי-פרזל לה. ומרגל עב טיט – שנאמר בה שם שם: ברגליה רפסה. עב טיט – נו"א: עבטיט, בתיבה אחת, וכן הוא בחבקוק ב, ו.

25 מדת קיצ – של גלות זו עד מתי נהיה בצרה. לא הודיעני – עשה"כ תהלים לט, ה: הודיעני ה' קצי ומדת ימי וגו'. ועיין רש"י שם. תור – זה המשיח, עשה"כ שיר השירים ב, יב: וקול התור נשמע בארצנו.

מְיֻדָּעֵי סֵפֶר סֵתֶם קִיצִי לְבַל דַּעַת צוּפִי עֵת יִשְׁאוּ קוֹל.

נָא הִבֵּט וּרְאֵה עֲוֹנָיִי וּמְרוּדִי אֵין לִי מַכִּיר לְמִי אֶשָּׂא קוֹל
נִצַּח אֶקְוֶה כִּי לֹא יִפּוֹל דְּבָר מִמֶּקְשִׁיבִי דְּמָמָה וְקוֹל.

שׁוֹשׁ יִשִּׁישׁ לְבִי בְּקֶרְבִּי בְּשׁוֹמְעֵי דוּרֵי דּוּפֶק עַל פִּתְחֵי קוֹל
סְלָה יִשְׁימְנִי כַּחוֹתֶם עַל לֵב כָּאֵז תַּחַת הַתְּפוּחַ עוֹרְרָנִי בְּקוֹל. 30
כַּכְתָּ בֵּת וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בַּהֲיוֹת הַבֶּקֶר וַיְהִי קוֹלוֹת וּבִרְקִים וַעֲנַן כֶּבֶד עַל הָהָר, וְקוֹל
שׁוֹפֵר חֹזֵק מְאֹד וַיַּחֲרֹר כָּל הָעָם אֲשֶׁר בַּמַּחֲנֶה.

עִלִּיתָנִי אֵל עַל כָּל־בְּנוֹת כִּי בַעֲבוּרִי בְּחוּרֵב תִּתֶּה קוֹל

- וּדְרָשׁוּ פֶסוּק זֶה בַּפְּסִיקְתָּא רַבְתִּי, מֵהִדּוֹרֵת אִישׁ שְׁלוֹם פְּסִיקְתָּא הַחוּדֶשׁ, (עֵה, א): אִמֵּר רַבִּי יוֹחָנָן קוֹל
תִּיֵּר טַב נִשְׁמַע בְּאַרְצֵנוּ, זֶה מֶלֶךְ הַמִּשִּׁיחַ.
- 26 מְיֻדָּעֵי סֵפֶר – מִן הַנְּבִיאִים, עֲשֵׂה"כ דְּנִיָּאל א, יז, עַל דְּנִיָּאל חֲנַנְיָה מִיִּשְׂרָאֵל וְעֻזְרִיָּה: נָתַן לָהֶם הָאֱלֹהִים
מִדַּע וְהַשְׁכַּל בְּכָל סֵפֶר. וְלִשׁוֹן יוֹדְעֵי סֵפֶר עֲפָ"י יִשְׁעִיה כֵּט, יב. סֵתֶם קִיצִי – חֲתָם וְהַעֲלִים קֶץ גְּלוּתִי,
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר דְּנִיָּאל יב, ט: לֶךְ דְּנִיָּאל כִּי סֵתִמִּים וְחֲתָמִים הָרַבִּרִים עַד עֵת קֶץ. לְבַל וְכו' – שֶׁלֹּא יִדְעוּ
צוּפִי, אֱלֹהֵי הַנְּבִיאִים, עֲשֵׂה"כ יַחְזֻקָאֵל ג, יז: צִפֵּה נִתְתִּיךְ לְבֵית יִשְׂרָאֵל. עֵת וְכו' – מִתִּי יִשְׁאוּ קוֹל לְבָשָׂר
הַגְּאוּלָּה, וְהוּא עֲשֵׂה"כ יִשְׁעִיה נב, ח: קוֹל צוּפִיךְ נִשְׁאוּ קוֹל.
- 27 נָא הִבֵּט וְכו' – לִכְּנֵן אֲנִי מִבְּקֶשׁ מִמֶּךָ שֶׁתִּרְאֶה עֲנִי וּמְרוּדִי, כִּי אֵין לִי מַכִּיר חוּץ מִמֶּךָ לִישָׂא קוֹלִי וּבִקְשָׁתִי
אֲלִיוֹ. הִבֵּט וּרְאֵה – עֲשֵׂה"כ תִּהְיֶה קִמְב, ה: הִבֵּט יָמִין וּרְאֵה וְאֵין לִי מַכִּיר. עֲנִי וּמְרוּדִי – עֲשֵׂה"כ אִיכָּה
ג, יט: זָכֹר עֲנִי וּמְרוּדִי.
- 28 לֹא יִפֹּל דְּבַר – עֲשֵׂה"כ מ"ב י, י. ור"ל: לֹא יִבְטַל דְּבַר מִנְּבוּאוֹת הַנְּחֻמָּה שֶׁל הַנְּבִיאִים מִקְּשִׁיבֵי דְּמָמָה
וְקוֹל – עֲשֵׂה"כ אִיּוֹב ד, טז, וְכִינָה כֶּךָ הִפְיִיטֵן לְנְבִיאִים. וְדְמָמָה שֶׁבִּכְתוּב זֶה עֲנִינוּ דִּיבּוֹר, עֵינִן מ. זִידֵּל,
חֲקָרִי לִשׁוֹן, עַמ' 24–25. וְעֵינִן מַלְכִּים א יט, יב–יג.
- 29 שׁוֹשׁ יִשִּׁישׁ – עֲשֵׂה"כ יִשְׁעִיה סא, י. לְבִי בְּקֶרְבִּי – עֲשֵׂה"כ יִרְמִיָּה כג, ט. בְּשׁוֹמְעֵי דוּרֵי דּוּפֶק וְכו' –
עֲשֵׂה"כ שִׁיה"ש ה, ב: קוֹל דוּרֵי דּוּפֶק. וּדְרָשׁוּ בְּמִדְרַשׁ שִׁיר הַשִּׁירִים, מֵהִדּוֹרֵת גְּרִינְהוּט: דּוּפֶק, עַל יְדֵי
הַנְּבִיאִים. ור"ל: אֲשִׁישׁ כְּשֶׁאֲשַׁמַּע קוֹל הַנְּבִיאִים דּוּפְקִים עַל פִּתְחֵי לְעוֹרְרָנִי לְגְּאוּלָּה.
- 30 מִכָּאֵן וְאֵילֶךְ מִפִּיטֵן הַפִּיטֵן אֶת פֶּסוּקֵי הַשּׁוּפְרוֹת. סְלָה – לְעוֹלָם, עֵינִן לְעִיל, שו' 22. יִשְׁימְנִי כַּחוֹתֶם
וְכו' – עֲשֵׂה"כ שִׁיה"ש ח, ו: שִׁימְנִי כַּחוֹתֶם עַל לִבְךָ לְחַבְּבִנִי שֶׁלֹּא נִוְסִיף לְגְּלוּת עוֹד (עֵינִן תִּרְגוּם שִׁיה"ש
שִׁם). כֹּאֵז תַּחַת הַתְּפוּחַ וְכו' – עֲשֵׂה"כ שִׁם שִׁם, ה: תַּחַת הַתְּפוּחַ עוֹרְרָתִיךְ. ר"ל: בְּאוֹתָהּ חִיבָה שֶׁחִיבְּבִנִי
אֵז תַּחַת הַתְּפוּחַ. וְנִדְרַשׁ פֶּסוּק זֶה עַל מִתֵּן תּוֹרָה, בְּמִדְרַשׁ שִׁיה"ש, מֵהִדּוֹרֵת גְּרִינְהוּט, דָּף מו: תַּחַת הַתְּפוּחַ
עוֹרְרָתִיךְ, זֶה סִינִי שְׁדוּמָה לְתַפּוּחַ. וְעֵינִן בְּתִרְגוּם.
- 31 כַּכְתוּב בְּתוֹרַתְךָ – שְׁמוֹת יט, טז.
- 33 עַל כָּל־בְּנוֹת – עֲשֵׂה"כ מִשְׁלִי לֹא, כֵּט: רַבּוֹת בְּנוֹת עָשׂוּ חֵיל וְאֵת עֲלִית עַל כָּלָנָה. בְּנוֹת, אֱלוֹ הָאוֹמוֹת.
עֵינִן שִׁיר הַשִּׁירִים רַבָּה ו, פֶּסוּק ט סִימָן ה: רַאּוּהָ בְּנוֹת וַיֵּאֲשֶׁרוּהָ, הַמִּדָּ"א מִלֵּאכִי ג, יב: וַאֲשֶׁרוּ אֶתֶם כָּל
הַגּוֹיִם. כִּי בַעֲבוּרִי – נִתְגַּלִּית עַל הָרַחֲוֵרֵב בְּקוֹלוֹת לִיתֵן לִי הַתּוֹרָה.

על כל־אלהים מאד נַעֲלִיתָהּ נַצַּח תַּתְּעֶלָּהּ בַּתְּרוּעַת קוֹל.
ככת' בד' ק' עלה אלהים בתרועה יי בקול שופר.

35

פָּעָה מִמֶּדְבָּר צָפוֹר מִמִּצְרַיִם וַיֹּנֶה הַשְּׁמִיעָה מֵאֲשׁוֹר קוֹל
פְּקוֹד צָפוֹר בֵּית דְּרוֹשׁ יוֹנָת אֶלֶם תִּקַּע לָמוֹ בְּשׁוֹפָר וְשָׂרוֹק לָמוֹ בְּקוֹל.
ככת' ע'י'נ' והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנדרחים
בארץ מצרים, והשתחוו ליי בהר הקודש ובירושלם.

40 צוֹר חֻקִּים, מָנִי לְכָל יַעֲוִפוֹ כְּנֶשֶׁר, וְכָל יִכְנָפוּ מִשְׁמִיעֵי קוֹל
צְרוּפָה אֶלְמֹד וְעֵינָי לְמוֹרֵי בָּאֵז צִיר מִדְּבָר וְאֵל מְשִׁיבוֹ בְּקוֹל.
ככת' בתו' ויהי קול השופר הולך וחזק מאד, משה ידבר והאלהים יעננו בקול.

34 על כל־אלהים וכו' – עשה"כ תהלים צו, ט: מאד נעלית על כל אלהים.

35 ככתוב בדברי קדשך – תהלים מז, ו.

36 פעה – לשון צעקה, כמו: כיולדה אפעה (ישעיה מב, יד). פעה ממדבר וכו' – שיעורו: צפור שעלה
ממצרים פעה ממדבר ויונה השמיעה קול מאשור והוא עשה"כ הושע יא, יא: יחרדו כצפור ממצרים
וכיונה מארץ אשור. ר"ל: כנסת ישראל שהתפללה אל ה' משתי גליות, פועה עתה ואומרת: פקוד צפור
בית (עפ"י המפרש). או: הפייטן אומר כך. ואמר פעה בלשון זכר, עדה"כ תהלים קב, ח: כצפור בודד
על גג.

37 צפור בית – כינוי לישראל, עשה"כ תהלים פד, ד: גם צפור מצאה בית דרור קן לה. שעד שלא עלתה
ממצרים היתה כצפור מדברית, משבאה לארץ ואילך הרי היא כצפור בית. יונת אלם – אף הוא כינוי
לכנסת ישראל, עשה"כ תהלים נו, א: למנצח על יונת אלם, ת"י: לשבחא על כנשתא דישראל דמתילא
ליונה שתוקא. תקע למו בשופר – עשה"כ ישעיה כז, יג. ושרוק למו – עשה"כ זכריה י, ח: אשרקה
להם ואקבצם.

38 ככתוב על יד נביאך – ישעיה כז, יג.

40 צור – ל' קשירה, כמו: צור תעודה (ישעיה ח, טז, ועיין רש"י). צור חוקים – מתפללת כנסת ישראל
ואומרת לקב"ה: צור וקשור את תורתך על לבי. מני לכל וכו' – שיעורו: לכל יעופו מני כנשר. עשה"כ
משלי כג, ה: התעוץ (התעיף קרי) עיניך בו ואיננו כי עשה יעשה"לו כנפים כנשר ועיף (יעוץ קרי)
השמים. ודרשו הפסוק הזה על לימוד התורה בברכות ה' ע"א: ואין עוף אלא תורה, שנאמר התעיף עיניך
בו ואיננו. ועיין ספרי עקב פסיקא מח, מהדורת ר"א פינקלשטין, עמ' 112. ובל יכנפו – ובל יתכסו
ויעלמו ממני מורי משמיעי קול תורה, והוא עשה"כ ישעיה ל, כ: ולא יכנף עוד מוריך.

41 צרופה – התורה, עשה"כ ש"ב כב, לא: אמרת ה' צרופה, ות"י: אוריתא דה' בחירא. ועיניי – נשואות
אל מורי בתשוקה ללמוד תורה. עשה"כ ישעיה שם בסוף הפסוק: והיו עיניך ראות את מוריך. ודומה
לזה מליצת הפייטן ב'אזכיר גבורות', שו' 154: ועיניו למורהו כתלמיד לרב (ועיין רי"מ זכס בקובץ
מעשי ידי גאונים קדמונים לראזענבערג עמ' 87). כאז – בשעת מתן תורה, כשהיה: ציר זה משה רבינו,
עשה"כ משלי כה, יג: ציר נאמן לשולחיו, ונדרש במכילתא דרשב"י יתרו סוף פי"ט על משה. וע"ע
משלי יג, יז ורש"י שם. מדבר – עשה"כ שמות יט, יט, שהפייטן מביא.

42 ככתוב בתורתך – שמות יט, יט.

קרב קץ בא עת משפט קם מליץ יושר להתחנן קול
קודש חודש והוכן מועד אתקע בשופר ויענה לי בקול.
45 ככת' בר' ק' תקעו בחודש שופר בכסא ליום חגיגו. כי חוק לישר' הוא ומשפט לאלהי יעקב.

רגש מקבר צוהה מסלע בתת יבישי עצם מעפר קול
ראו נס בהרים וקול שופר בארץ להשמיע רנן מדמומי קול.
ככת' ע'י'נ' כל יושבי תבל ושוכני ארץ כנשוא נס הרים תראו וכתקוע שופר תשמעו.

50 שגג לב הותל עוד כל יטנו בלי להכביר און משמוע בקול
שובב לי כקדם דת מורשה אשר בה עלפוני בלפידים וקול.

43 קרב קץ – של השנה שעברה. בא עת משפט – של ראש השנה. קם מליץ יושר – זה החזן; מדברי המפרש. ועוד הביא בפירוש אחר: כשבא עת משפט שב"ד של מטה קידשו חודש תשרי ואמרו היום ר"ח, אומר הקב"ה למלאכי השרת, העמידו בימה ויעמדו סניגורין להתחנן בעד ישראל בקול כי כבר קידשו ישראל את החודש ואני מסכים עמהם וכו' וכתב כי חוק לישראל הוא ר"ל אם הוא חוק לישראל שקידשוהו אזי משפט לאלהי יעקב. לפי זה מליץ יושר, זה סניגורן של ישראל. זה הפירוש משל רבינו שמואל בן רבינו יצחק הלוי וצ"ל. עיין א"א אורכך, מבוא ערוגת הבשם, עמ' 16.

44 קודש חודש – כיוון שקודש חודש תשרי. והוכן מועד – ראש השנה. אזי: אתקע בשופר וכו'. וסמך הפייטן תקיעת שופר בראש השנה לתלמוד תורה, עפ"י מה שדרשו במדרש שוחר טוב לתהלים פא, ד (מהדורת באבער, קפג, ב): הנותן אמרי שפר (בראשית מט, כא), אלו דברי תורה שנתנו בתרועה ובקול שופר [שנאמר ואת קול השופר (שמות כ, יח)], לכן תקעו בחדש שופר.

45 ככתוב בדברי קדשך – תהלים פא, ד-ה.

47 רגש מקבר וכו' – יעלה רגש מקבר וצווחה מסלע, עשה"כ ישעיה מב, יא: ירנו יושבי סלע מראש הרים יצוחו. ות"י: ישבחון מתיא כד יפקון מבתי עלמיהון מראש טוריא ירימון קלהון. והוא שיסדר הפייט: בתת יבישי עצם וכו'. פסוק זה נדרש על תחיית המתים במדרש תהלים למזמור קד, כג (מהדורת באבער, רכ"ד): שבתחיית המתים כתיב ירנו יושבי סלע מראש הרים יצוחו וגו'.

48 וקול שופר – של תחיית המתים, בארץ. להשמיע רנן – כנגד ירנו יושבי סלע. מדמומי קול – מן המתים. ועי' ירמיה נא, כז ואיוב ד, טז: דממה וקול אשמע.

49 ככתוב על יד נביאך – ישעיה יח, ג. ושוכני ארץ, היינו שוכני קבר (רוו"ה).

50 שגג לב הותל וכו' – השגג, השגיון ודמיון-שוא, לא יוסיף עוד להטות לחטא את הלב שהותל והוטעה. בלי להכביר וכו' – ולא יכביר עוד את אוזנו משמוע בקול ה'.

51 שובב לי וכו' – השב לי כקדם, שאוכל לקיים התורה שהיא דת מורשה, עשה"כ דברים לג, ד: תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב. אשר בה – בשעה שניתנה לי. עלפוני – לשון חלשות ועילוף. בלפידים – נו"א: לפידים. ד"א עלפוני, החרידוני, כמו שנאמר שמות יט, טז: ויהי קלת וברקים וגו' וקול שופר חזק מאד ויחרד כל העם אשר במחנה.

ככת' בתו' וכל העם רואים את הקולות ואת הלפידים ואת קול השופר ואת ההר עשן.
וירא כל העם וינועו ויעמדו מרחוק.

55 תְּבוּנָה הִפִּיק אִישׁ נְבוֹן דָּבָר וַחֵק נֹעַם זְמִירוֹת בְּנֵעִימַת קוֹל
תְּהִלָּה יִתְּנוּ אֹז לְכָל הַשְּׁמִיעוֹ לְאֵל מוֹשֵׁל בְּכָל יִמְתִּיקוֹ בְּקוֹל.
ככת' בר' ק' הללו יה הללו אל בקדשו הללוהו ברקיע עוזו הללוהו בגבורותיו הללוהו
כרוב גודלו הללוהו בתקע שופר הללוהו בגבל וכנור הללוהו בתוף ומחול הללוהו
במינים ועוגב הללוהו בצלצלי שמע הללוהו בצלצלי תרועה כל הנשמה תהלל יה' הללו
יה'.

60 תַּחַת בְּנֵי צִיּוֹן בְּנֵי יוֹן שָׁחוּ הִבְרַקְתָּה חִיצִים וַתְּהוֹמֶם בְּקוֹל
תִּרְעָם לְבוֹזֵי תִתְקַע בְּשׁוֹפָר בְּסַעֲרוֹת תִּימָן אֹז יִלְךְ קוֹל.
ככת' ע'נ'נ' ויי עליהם יראה ויצא כברק חיצו ויי אלהים בשופר יתקע והלך בסערות
תימן. יי צבאות יגן עליהם. כן תגן על עמך ישר' בשלומך.

- 52 ככתוב בתורתך – שמות כ, יח.
- 54 תבונה הפיק – עשה"כ משלי ג, יג: ואדם יפיק תבונה, ונדרש פסוק זה במדרש תהלים קיט, טז (מהדורת באבער, עמ' 494) על שלושה בני אדם ששאלו חכמה מהקב"ה, רוד ושלמה ומלך המשיח. נבון דבר – רוד, שנאמר בו (ש"א טז, יח): ואיש מלחמה ונבון דבר. וחק – וכתב בספר תהלים. נעם זמירות – עשה"כ ש"ב כג, א: ונעים זמירות ישראל. והתהלים נאמרים בנעימת קול.
- 55 תהלה יתנו – הזמירות מתנים ומשמיעים לכול תהילת ה', ויאמרו מזמורי הללויה לה' שהוא: מושל בכל – עשה"כ דהי"א כט, יב: ואתה מושל בכל. ימתיקו בקול – יגידו בקול מתוק וערב מזמורי תהלים.
- 56 ככתוב בדברי קדשך – בתהלים ק"נ.
- 60 בני יון שחו – הוכנעו במלחמת החשמונאים תחת יד בני־ציון, והוא עשה"כ זכריה ט, יג: ועוררתי בניך ציון על בניך יון. הברקתה חיצים – עשה"כ שם שם, יד: ויצא כברק חצו. חיצים ותהומם – עשה"כ תהלים קמד, ו: שלח חציך ותהמם. ועשה"כ ש"ב כב, טו: וישלח חצים ויפיצם ברק ויהמם (ויהם קרי'). מה נאמר בפסוק שלפניו: ירעם מן שמים ה' ועליון יתן קולו. ועל שם זה פתח הפייטן טור שלו בתרעם וחתמו בקול.
- 61 תרעם לבוזי – תשלח רעמך על בוזי להכותם. תתקע בשופר וכו' – עשה"כ זכריה ט, יד: וה' אלהים בשופר יתקע והלך בסערות תימן. ופירש רש"י: לסער את אנשי תימן הם חיל אנטיוכס, ויש מרבתי' שפתרוהו על אדום לעתיד לבא. ועיין בראשית רבה נו, ט.
- 62 ככתוב על יד נביאך – זכריה ט, יד וטו.
- 63 כן תגן וכו' – לשון התפילה.